

WERSJA ROBOCZA

**PROGRAM WSPIERANIA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ
MŁODZIEŻY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA
2016-2020.**

Kielce, czerwiec 2016

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	3
Młodzież, czyli kto?.....	4
Młodzież w dokumentach europejskich, krajowych i regionalnych.....	5
Czym jest aktywność społeczna młodzieży?.....	6
Uzasadnienie realizacji Programu.....	7
Diagnoza aktywności społecznej młodzieży w Świętokrzyskiem.....	11
Diagnoza systemu wsparcia dla aktywności społecznej młodzieży	13
Wizja – aktywny młody człowiek w aktywnym otoczeniu	21
Cele Programu	22
Wskaźniki realizacji celów Programu.....	27
Zarządzanie Programem.....	29
Monitoring i Ewaluacja.....	32
Finansowanie Programu	32
Ważne pojęcia pojawiające się w Programie	34

PRZEDMOWA

Szanowni Państwo,

z dumą przedstawiam Państwu dokument, który w mojej opinii jest kamieniem milowym w kształtowaniu regionalnej polityki młodzieżowej w województwie świętokrzyskim. Z dumą wiąże się także nierozdzielnie silna nadzieja w to, że wspólnymi siłami – władz samorządowych wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych pracujących z młodzieżą w regionie, biznesu – wdrożymy zakładane w *Programie* rozwiązania. *Program* powstał w celu wprowadzenia autentycznej zmiany w sposobie myślenia o aktywności młodzieżowej w regionie – chcemy, by została ona dostrzeżona, doceniona i wsparta przez działania i odpowiednie dofinansowanie.

Aktywność społeczna w młodym wieku to najlepsza metoda, by odkryć swoje mocne i słabe strony, poznać swoje pasje i zainteresowania, nauczyć się bycia w grupie, budować zaufanie, trenować swoją empatię czy spróbować swoich sił jako inicjator i realizator działań. Wszystkie te umiejętności są niezwykle ważne, jeśli chce się być szczęśliwym i spełnionym człowiekiem.

Aktywności młodych ludzi nasze województwo potrzebuje dziś jak nigdy wcześniej – w erze, gdzie rozwój społeczny i gospodarczy idą nierozdzielnie w parze, nie da się mówić o przyszłości regionu bez faktycznego włączenia młodych mieszkańców w jej współtworzenie. Musimy o nich zawalczyć pokazując, że tutaj, w naszym regionie są dobre warunki do rozwoju, do prowadzenia ciekawego życia, do realizacji swoich pomysłów, rozwoju pasji i zainteresowań. Wykształcając w nich umiejętności i postawy, które zwiększą szanse na to, że w dorosłym życiu zechcą podjąć się pracy lub prowadzenia swojej działalności społecznej lub gospodarczej w naszym regionie.

Program, jaki trzymacie w rękach skrojony jest na miarę naszych regionalnych potrzeb, ale też możliwości. Ogranicza się do kluczowej kwestii jaką jest stworzenie systemu wsparcia dla aktywności społecznej i młodzieżowej. Znacznie więcej jest do zmiany, o wiele więcej obszarów należałoby poruszyć, aby rezultaty były bardziej widoczne. Ale metodą małych kroków, przy zaangażowaniu i wsparciu różnych podmiotów, możemy zbudować fundament, na którym będziemy bazować tworząc w przyszłości kolejne ciekawe rozwiązania i programy, z których skorzysta młodzież a pośrednio cały region.

W tym miejscu serdecznie dziękuję osobom, które miały największy wkład w stworzenie tego *Programu*:

.....

.....

MŁODZIEŻ, CZYLI KTO?

Najprościej rozmawiając o młodzieży przyjąć za podstawę definicji ich wiek. Znane są przykłady bardzo różnego definiowania - w Strategii na rzecz młodzieży Irlandii (2015 r.) to osoby w wieku 10-24, wg Komisji Europejskiej i w programie ERASMUS+ to 13-30 lat.

Coraz popularniejsze staje się także określenie 'młodzi dorośli' (young adults), które umożliwia wyodrębnienie z tej szerokiej grupy wiekowej osób, które znajdują się na pograniczu lat młodości i dorosłości, między 20 a 35r.ż.

Na potrzeby tego *Programu* zdefiniowano młodzież jako grupę wiekową 13-30.

Za górną granicę wieku przyjęto 30 lat, co związane jest z faktem usamodzielniania się młodych ludzi i podejmowania decyzji o założeniu rodziny w okolicach 30 roku życia. Statystyczna Polka wg danych GUS 2014 rodzi swoje pierwsze dziecko w wieku 29,5. Dolna granica określa wiek, w którym młodzi ludzie zaczynają swoją edukację w gimnazjum, wyznacza ją także poziomu rozwoju psychofizycznego młodego człowieka, a co za tym idzie zmiany jego potrzeb i oczekiwań, ale też możliwości, aby stał się osobą aktywną, kształtującą otoczenie poprzez własne działanie. Zwyczajowo przyjęto się ten moment uznawać za koniec wieku dziecięcego w Polsce.

Województwo świętokrzyskie zamieszkuje 1 263 176 osób.

Z tego w 2014 r. 36 912 osób było w wieku gimnazjalnym 13-15 lat, 41 600 w wieku ponadgimnazjalnym 16-18. Młodzi wieku 19-24 liczyli 100 229 osób, wieku 25-29 grupa liczy 92 864os.¹ Niestety GUS nie dysponuje danymi ile jest osób w wieku 13-30 lat, należy szacować, że grupa ta liczyć będzie **ok 290 000**. W tej grupie znajdują się także młodzi ludzie studiujący poza województwem, którzy nie wymeldowali się ze swoich rodzinnych domów.

Świętokrzyska młodzież zamieszkuje częściej wsie niż miasta – wg danych z 2013r. 55,2% populacji świętokrzyskiego mieszka na wsiach, 44,8% w miastach².

¹ GUS, 2014 oraz www.polskawliczbach.pl

² GUS, 2014

MŁODZIEŻ W DOKUMENTACH EUROPEJSKICH, KRAJOWYCH I REGIONALNYCH

Program wpisuje się w Strategię Unii Europejskiej na rzecz Młodzieży- Inwestowanie w Młodzież i Mobilizowanie jej do Działania, której celami m.in. są: wspieranie edukacji pozaformalnej młodych ludzi, zachęcenie młodzieży do uczestnictwa w społeczeństwie przez zwiększenie udziału młodzieży w życiu lokalnych społeczności, promocja wolontariatu, profesjonalizacja pracy z młodzieżą, informacja młodzieżowa wysokiej jakości.

Realizuje także cele założone w krajowych dokumentach:

- w Strategii Rozwoju Kraju 2020, gdzie mówi się o młodzieży, której cechy mogą okazać się „istotne dla stworzenia energii społecznej ewolucyjnych przemian w Polsce”. Pod warunkiem jednak, że zapewni się młodzieży m.in. efektywną edukację i lepsze możliwości startu zawodowego. Dlatego ważne jest stworzenie kompleksowego systemu wspierania usamodzielniania się młodej generacji, tak aby ograniczać okres niepewności i w pełni wykorzystywać jej potencjał zawodowy i społeczny młodych osób (np. kreatywność, otwartość, elastyczność).

- w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, gdzie spośród czterech szczegółowych celów w największym stopniu dotyczy młodzieży cel 1: Kształtowanie postaw sprzyjających kooperatywności, kreatywności oraz komunikacji. W strategii wskazuje się na działania związane z realizacją tego celu, tj.: Włączanie uczniów w rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów lokalnych przez realizację pozaszkolnych projektów społecznych; Rozwijanie takich kompetencji studentów jak: komunikatywność, kreatywność, mobilność, współpraca z innymi, odpowiedzialność za wspólnotę lokalną czy odpowiedzialność za podejmowane decyzje w sferze publicznej;

- w rządowym programie „Młodzież solidarna w działaniu”, w szczególności cele dotyczące rozwijania wolontariatu, zwiększania aktywności społecznej, obywatelskiej oraz rozwój kompetencji społecznych, przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości społecznej i wspieranie młodzieżowych inicjatyw.

Program bezpośrednio wypływa ze Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, proponując działania niwelujące problemy zdiagnozowane w Strategii dot. emigracji młodych ludzi oraz podnosząc ich kompetencje miękkie. *Program* realizuje szczególnie cel 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu.

Program realizuje cel Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 dotyczący zwiększenia kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

CZYM JEST AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MŁODZIEŻY?

Aktywność społeczną definiuje się jako dobrowolne, celowe i nieodpłatne działanie osoby na rzecz innej osoby, grupy osób lub pewnej idei. Aktywność społeczna młodzieży przejawia się m.in. w takich formach jak: wolontariat, przedsiębiorczość społeczna, aktywność w organizacjach pozarządowych, grupach nieformalnych, samorządach szkolnych czy młodzieżowych radach, aktywność polityczna (np. start w wyborach, angażowanie się w działania młodzieżówek partyjnych).

Aktywność społeczna daje możliwości rozwoju kompetencji, które zwykle się nazywać *'umiejętnościami lub kompetencjami społecznymi'*. Definicję umiejętności społecznych i obywatelskich sformułowano w 2006 r. w dokumencie „Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie³”. Podstawowe umiejętności w zakresie tej kompetencji obejmują zdolność do konstruktywnego porozumiewania się w różnych środowiskach, budowania zaufania, wykazywania się tolerancją, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia, negocjowania, a także zdolność do empatii. Do umiejętności tych należy krytyczna i twórcza refleksja oraz konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich oraz procesach podejmowania decyzji.

Kompetencje społeczne znalazły się także na liście kompetencji kluczowych, czyli kompetencji, których rozwój człowiek powinien wspierać przez całe swoje życie, by osiągnąć sukces w życiu zawodowym i prywatnym.

Lista kompetencji kluczowych wg Parlamentu Europejskiego:

1. porozumiewanie się w języku ojczystym,
2. porozumiewanie się w językach obcych,
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
4. kompetencje informatyczne,
5. umiejętność uczenia się,
6. kompetencje społeczne i obywatelskie,
7. inicjatywność i przedsiębiorczość,
8. świadomość i ekspresja kulturalna.

Z kompetencjami społecznymi mocno związana jest inicjatywność i przedsiębiorczość. Składają się na nią: kreatywność, podejmowanie ryzyka, umiejętność planowania, organizowania, analizowania, oceny, zarządzania i wdrażania projektu oraz umiejętność współpracy w zespole. Przedsiębiorczość to także chęć wprowadzenia zmian, branie odpowiedzialności za swoje działania i umiejętne stawianie celów. To również umiejętność analizowania sytuacji i podejmowania takich decyzji, które służą osiągnięciu założonych celów.

Kompetencje społeczne i obywatelskie są niemal tożsame z inteligencją emocjonalną i społeczną,

³ „Official journal of the European Union”, 30 grudnia 2006

czyli umiejętnościami czytania drugie człowieka, bazując nie tylko na tym co mówi, ale również jak się zachowuje, w jakim jest stanie emocjonalnym. Zdarza się, że osoby z niższym poziomem inteligencji emocjonalnej mają trudności w pracy zespołowej, zarządzaniu ludźmi i radzeniu sobie z emocjami. Dlatego ta kompetencja znalazła się na pierwszym miejscu na liście pięciu najważniejszych tzw. **kompetencji przyszłości** opracowany przez amerykański Instytut for the Future ⁴

W dalszej kolejności wymienia się: Crossowanie umiejętności, czyli zdolność łączenia i wykorzystywania wiedzy z wielu dziedzin, zdolność do pracy w wielokulturowych, globalnych środowiskach, praca w wirtualnych zespołach, praca w szumie informacyjnym, czyli zdolność do selekcji, rozróżniania i filtrowania informacji, wybieranie tego co rzeczywiście ważne.

UZASADNIENIE REALIZACJI PROGRAMU.

Program zbudowano przyjmując trzy tezy. Po pierwsze aktywność społeczna jest szansą nabycia umiejętności bardzo ważnych do odniesienia życiowego, ale też zawodowego sukcesu. Po drugie istnieje korelacja między stopniem poczucia więzi z regionem a decyzjami młodych ludzi na temat wyjazdu ze świętokrzyskiego na stałe (lub też powrotu). Po trzecie potencjał, jaki drzemie w młodych ludziach, jeśli go wyzwolić, może wpłynąć na rozwój naszego regionu.

1. Aktywność społeczna pozwala nabyć ważne umiejętności, które pomagają młodym ludziom odnieść sukces życiowy i zawodowy.

Aktywność społeczna w młodym wieku pozwala na rozwinięcie co najmniej dwóch rodzajów kompetencji kluczowych: kompetencji społecznych i obywatelskich oraz innowacyjności i przedsiębiorczości.

W zmieniających się warunkach społeczno – gospodarczych kompetencje te zdają się wysuwać na czołowe miejsce, jeśli popatrzymy na nie pod kątem radzenia sobie młodzieży na rynku pracy.

System edukacji formalnej w wielu krajach Europy, a także w Polsce nadal zdaje się nie nadążać za zmieniającymi się warunkami i potrzebami współczesnego świata, co przejawia się m. in. wysokim bezrobociem wśród młodzieży. Choć sytuacja na rynku pracy osób młodych w naszym kraju poprawia się i bezrobocie w tej grupie wiekowej spada od początku 2014 r., to nadal w II kwartale 2015 r. wyniosło niemal 19,8%. W województwie świętokrzyskim stopa bezrobocia wg stanu na 30.11.2015 wyniosła 12,0%, wśród młodzieży do 25r.ż. 17,5%.

Pracodawcy coraz większą uwagę zwracają na inne, poza wiedzą, cechy i umiejętności swoich przyszłych pracowników. Wg badania przeprowadzonego przez Szkołę Główną Handlową, Amerykańską Izbę Handlową w Polsce oraz Ernst & Young w 2015 r. wynika, że efektywna komunikacja, znajomość języków obcych, otwartość na uczenie się i stały rozwój - to zdaniem pracodawców najważniejsze kompetencje, jakie powinni posiadać zatrudniani do pracy absolwenci.

⁴ Raport Future Eork Skills 2020, Institute for the Future

Natomiast z umiejętności „miękkich”, których najbardziej brakuje absolwentom szkół wyższych, pracodawcy wymieniają przede wszystkim organizację pracy, umiejętność określania priorytetów oraz rozumienie własnych mocnych stron i ograniczeń.

Źródło: http://firma.sgh.waw.pl/pl/Documents/RKPK_raport_2012.pdf

Najważniejszym kryterium stosowanym przez pracodawców przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu absolwenta uczelni są jego kompetencje osobiste i interpersonalne. To kryterium wymieniła co trzecia badana firma (SGH, 2015).

Potwierdzają to także badania 'Prognoza HR 2016'. Wśród najbardziej poszukiwanych na rynku pracowników, są w osoby o zdolnościach myślenia biznesowego, wysokich umiejętnościach komunikacyjnych i interpersonalnych, potrafiących pracować w grupie.

Obecny system edukacji formalnej (szkoły, uczelnie) zdaje się nie oferować możliwości nabycia tych umiejętności, przez co jest od kilku już lat mocno krytykowany. Zmiany w szkolnictwie nie są wystarczająco dynamiczne, dlatego tak na znaczeniu nabiera **edukacja pozaformalna**. Aktywność społeczna np. w organizacjach pozarządowych czy ruchach obywatelskich staje się niezwykle wartościową przestrzenią do działania i rozwoju tych kompetencji dla każdego młodego człowieka.

Jak pokazują badania Europejskiego Forum Młodzieży, korzystanie z form edukacji pozaformalnej np. poprzez udział w pracach organizacji młodzieżowych, jest silnie powiązane z zatrudnieniem młodych ludzi. Badanie to pokazało, że 5 z 6 umiejętności, których poszukują na rynku pracodawcy (tj. komunikacja, umiejętności organizacyjne, decyzyjność, pewność siebie/samodzielność, umiejętność pracy w grupie), rozwijanych jest w czasie aktywności w organizacjach młodzieżowych. **Co wykazało badanie, kompetencje te są nabywane przez młodzież znacznie intensywniej w sytuacji doświadczenia edukacyjnego poza granicami swojego kraju.**⁵ Stąd tak ważny jest rozwój współpracy międzynarodowej młodzieży.

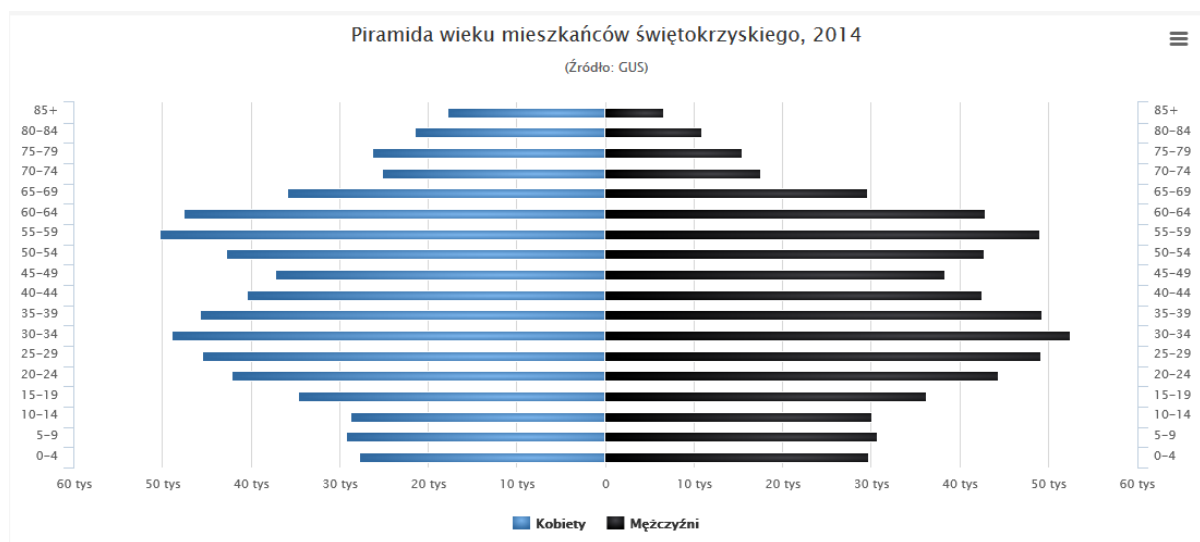
⁵ Study on the impact of non-formal education in youth organizations on young people's employability, European Youth Forum, University of Bath and GHK Consulting, 2013.

2. Aktywność społeczna w młodym wieku przekłada się na lepsze poznanie szans i ograniczeń swojego otoczenia, przez co pozwala podjąć bardziej świadome decyzje życiowe na temat wyboru miejsca zamieszkania i rozwoju swojej kariery.

Demografia województwa świętokrzyskiego jest bardzo niekorzystna. Na ten fakt składają się dwa czynniki: niska ilość urodzeń oraz ujemne saldo migracji. Z czego największy wpływ na sytuację demograficzną mają emigracje osób młodych, na co wielokrotnie zwracano uwagę w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020:

„Co jest szczególnym problemem regionu, wyjeżdżają przede wszystkim ludzie młodzi (w 2010 roku połowę osób wymeldowanych stanowiły osoby w wieku 25 – 35 lat). Tego typu zjawiska decydują nie tylko o spadającej atrakcyjności inwestycyjnej i tak mało zaludnionego regionu oraz zubożeniu zasobów pracy, ale również rzutują na strukturę ludności wg wieku i sugerują – z racji migracji ludzi młodych – znaczące pogarszanie się sytuacji w tym względzie w przyszłości. Jest to jedno z najpoważniejszych zagrożeń i najważniejsze współczesne wyzwanie dla przyszłego rozwoju regionu.”

Daje się także zaobserwować zjawisko drenażu mózgow – z jednej strony świętokrzyska młodzież może poszczycić się np. najlepszymi wynikami egzaminów maturalnych w 2015 r. (84% zdanej matury przy średniej krajowej 80%⁶), lecz z drugiej strony osoby, które najczęściej podejmują decyzję o emigracji to osoby dobrze wykształcone. W grupie osób migrujących do innych miast w Polsce przeważają osoby z wykształceniem wyższym - 66% osób emigrujących, za granicę 35,09% emigrujących za granicę ma wyższe wykształcenie ⁷. Co roku spada także liczba studentów studiujących na kieleckich uczelniach, co spowodowane jest nie tylko niższym przyrostem naturalnym, ale też preferowaniem przez młodzież innych uczelni w kraju.

⁶ Centralna Komisja Egzaminacyjna

⁷ Diagnoza przyczyn i motywów wewnętrznej i zagranicznej migracji zarobkowej, charakter mobilności regionalnej pracowników, 2010

Rok 2015 upłynął pod znakiem debaty publicznej na temat tego, w jaki sposób zahamować negatywne trendy demograficzne regionu. Podczas wielu spotkań eksperckich („Antykonferencja o przyszłości regionu”, Sieć Synergia 04.2015, „Świętokrzyskie – jaka przyszłość” Radio Kielce 10.2015, „Pracownia Miast” Gazeta Wyborcza 10.2015, „Polska silna regionami – czas na patriotyzm lokalny” Targi Kielce 12.2015) zwracano uwagę na problem migracji młodych ludzi i kreowano pomysły na ich „zatrzymanie” w regionie jak również przewijał się problem braku zaufania społecznego i kapitału społecznego mieszkańców.

Budowanie silnego poczucia przynależności, rozwijanie kreatywności, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i identyfikacji z regionem poprzez wspieranie aktywności ludzi młodych na rynku pracy jak i na polu aktywności społecznej to jedna z metod zmniejszenia odpływu młodych ludzi z regionu rekomendowana w **Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020**⁸: „W szczególności należy skoncentrować uwagę i dostępne możliwości finansowe na wsparciu ludzi młodych w zakresie zdobywania pracy oraz wspieraniu ich przedsiębiorczości (...) oraz nabywaniu kompetencji społecznych, bardzo istotnych na rynku pracy, np. poprzez wolontariat czy system praktyk. (...) Istotne jest wzmacnianie identyfikacji z regionem ludzi młodych, stanowiących najliczniejszą grupę emigracji, szczególnie poprzez wspieranie kreatywności i innowacyjności działań przez nich podejmowanych w ramach organizacji pozarządowych (w tym młodzieżowych). (...) Będzie to istotny krok w kierunku budowy społeczeństwa obywatelskiego, będącego wyraźnym wsparciem dla procesów rozwojowych.”

Ważnym także jest włączanie młodzieży w procesy decyzyjne np. poprzez konsultacje. Dwoma popularnymi mechanizmami konsultowania są młodzieżowe rady gmin, tworzone na podstawie art. 5b ustawy o samorządzie gminnym oraz konsultacje społeczne lokalnych i regionalnych planów i strategii rozwoju. Aby mechanizmy te działały poprawnie, należy podnieść umiejętności zarówno władz samorządowych jak i młodzieży (organizacji i grup nieformalnych, które je zraszają) do prowadzenia dialogu.

3. Aktywność społeczna wpływa na rozwój regionu.

Już Robert Putnam w 1993 r. udowodnił związek między aktywnością społeczną a rozwojem gospodarczym⁹. Francis Fukuyama w głośnej książce „Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu” mówił, iż w każdym efektywnym działaniu ekonomicznym elementem wiążącym społeczność jest zaufanie. Wskazał, że wartościowe wspólne przedsięwzięcia, a szczególnie innowacje, rodzą się w sprzyjającym kontekście społecznym, w otoczeniu o wysokim poziomie zaufania społecznego. Brak wzajemnego zaufania torpeduje wspólne inicjatywy, gdyż do współpracy między ludźmi musi dochodzić pod nadzorem mocno sformalizowanych regulacji.¹⁰

Poziom zaufania społecznego w naszym województwie jest bardzo niski – ponad 90% mieszkańców świętokrzyskiego jest ostrożne w kontaktach z obcymi. Średnio 50%, a w niektórych powiatach

⁸ Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, str. 30

⁹ „Demokracja w działaniu. Tradycje obywatelskie we współczesnych Włoszech”, R. Putnam, 1995

¹⁰ Fukuyama Francis, Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997

ponad 60% po prostu nie ufa ludziom.¹¹

XXI wiek, to wiek kreatywnych przedsięwzięć biznesowych. Coraz więcej osób decyduje się na prowadzenie własnej działalności gospodarczej – jest to ok 350 tys. zakładanych firm rocznie, liczba ta rośnie niemal nieprzerwanie od 1999 r. (Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej, 2015).

W roku 2014 w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 8,9 tys. nowych podmiotów gospodarczych i jest to o 6,6% mniej niż w roku 2013, w tym samym roku 8,3 tys. podmiotów wyrejestrowano¹².

Wg syntetycznego wskaźnika przedsiębiorczości w 2013r. świętokrzyskie zajęło 12 miejsce w rankingu województw, należy zaznaczyć że w roku 2012 było to miejsce 7 a w roku 2011- miejsce 10¹³.

Wsparcie ze środków unijnych na zakładanie własnej działalności gospodarczej w perspektywie do 2020 roku jest dla świętokrzyskiego szansą. Należy jednak szybko nadrobić braki w edukacji społecznej i aktywności społecznej młodzieży, aby podnieść poziom tych kompetencji, które przełożą się na ich sukcesy w aktywności gospodarczej.

DIAGNOZA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OBYWATELSKIEJ MŁODZIEŻY W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM.

Na dzień tworzenia niniejszego *Programu* nie ukazało się kompleksowe badanie poziomu aktywności społecznej i obywatelskiej młodzieży. Część danych zebrano w wojewódzkim badaniu „Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego”, gdzie w niektórych przypadkach wyodrębniono grupę wiekową właściwą dla młodzieży.

Za wskaźniki aktywności społecznej młodych osób na potrzeby *Programu* przyjęto: udział w wyborach, udział świętokrzyskiej młodzieży w programie ERASMUS+ oraz inicjatywy podejmowane przez młodzież, w celu rozwiązania konkretnego problemu.

Grupę wiekową 18-29 lat cechuje 'pasywność wyborcza'. W 2011 podczas wyborów parlamentarnych 46% osób w tym wieku nie skorzystało z prawa do głosowania¹⁴ W wyborach w 2015 grupa ta ponownie najczęściej pozostała w domu.

Młodzież szkolna stosunkowo rzadko uczestniczy w wyborach do samorządów szkolnych. W 2013r. 61% uczniów polskich szkół deklaruje, że nigdy nie wzięło udziału w takich wyborach¹⁵

Choć nie ma danych w podziale na regiony, można zakładać, że wyniki poziomu frekwencji dla świętokrzyskiej młodzieży będą podobne do krajowych.

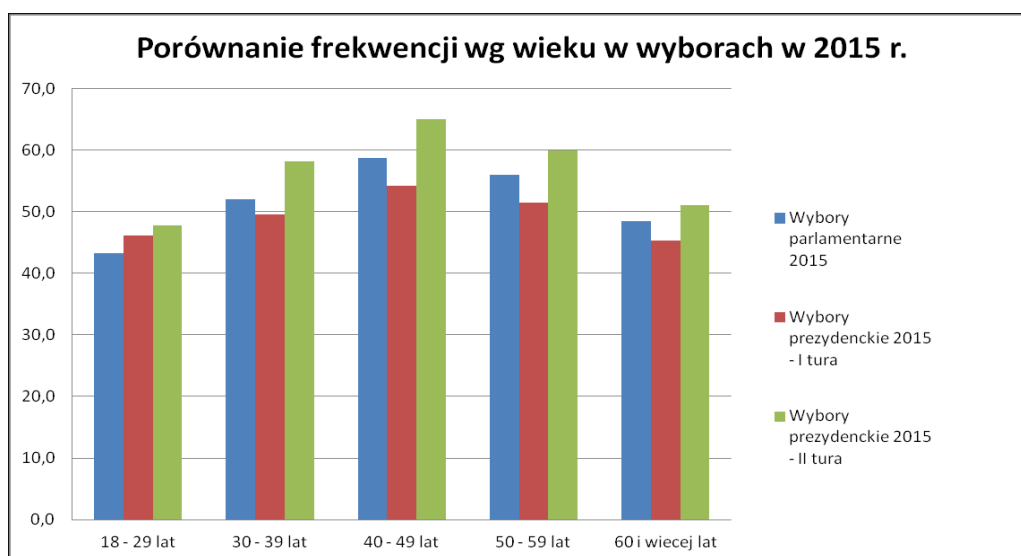
¹¹ „Aktywność społeczna mieszkańców”, Kościółek 2014

¹² GUS, 2015

¹³ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2012–2013, PARP, Warszawa 2014

¹⁴ Jak głosowali młodzi, CBOS, Warszawa 2011

¹⁵ Młodzież 2013, CBOS, Warszawa 2014

Źródło: Fundacja Batorego, www.glosuj.org.pl

Młodzi ludzie z regionu świętokrzyskiego mogą korzystać z Programów UE wspierających aktywność społeczną. Jednym z nich jest Program Erasmus+ Młodzież (wcześniej „Młodzież w działaniu”), który adresowany jest do organizacji młodzieżowych oraz współpracujących z młodzieżą. Udział w projektach finansowanych z tego źródła rozwija wszystkie kompetencje kluczowe opisane powyżej¹⁶. Niestety województwo świętokrzyskie znajduje się w gronie regionów, które najmniej korzystają ze środków Programu. W latach trwania programu „Młodzież” oraz w pierwszych latach programu „Młodzież w działaniu” byliśmy na ostatnim lub przedostatnim miejscu wykorzystywania środków z programu. W latach 2010-2015 świętokrzyskie polepszyło swoje miejsce w rankingu- z 16 na 10 miejsce. W 2015r. w ramach konkursów w Akcji 1, sektor Młodzież złożono 55 wniosków, z czego 16 dostało dofinansowanie. Głównym beneficjentem programu jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Kielcach oraz Fundacja CampoSfera.¹⁷

Młodzi obywatele świętokrzyskiego w wieku 18-30 lat są najmniej ze wszystkich grup wiekowych zaangażowani w rozwiązywanie lokalnych problemów – aż 85,2% z nich nie zaangażowało się w żadną tego typu działalność¹⁸

¹⁶ Efekty uczenia się programie "Młodzież w działaniu", Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2014

¹⁷ Źródło: FRSE Narodowa Agencja Programu ERASMUS+, styczeń 2016

¹⁸ „Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego”, Kielce 2013

Tabela 13. Działania własne podejmowane w ciągu ostatniego roku, aby rozwiązać jakiś lokalny problem.

	od 18 do 30	od 31 do 40	od 41 do 50	od 51 do 60	61 lat i więcej
<i>tak</i>	14,2%	20,5%	20,7%	20,1%	19,5%
<i>nie</i>	85,2%	79,1%	78,5%	79,9%	80,5%
<i>nie wiem / nie pamiętam</i>	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>brak odpowiedzi</i>	0,5%	0,0%	0,8%	0,0%	0,0%

źródło: Aktywność społeczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego, Kielce 2013

DIAGNOZA SYSTEMU WSPARCIA DLA AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MŁODZIEŻY.

Przez system wsparcia rozumie się wszelkie inicjatywy oraz struktury (formalne i nieformalne), które mają za zadanie wspierać aktywność społeczną młodych ludzi. Analizie poddano te elementy, które już istnieją w regionie oraz te, które – jak pokazują przykłady innych krajów wiodących prym w tworzeniu polityk młodzieżowych- mają szczególne znaczenie w aktywizowaniu młodzieży.

1. Organizacje pozarządowe młodzieżowe i pracujące z młodymi ludźmi.

W województwie świętokrzyskim da się zaobserwować od kilkunastu lat wzrastającą aktywność społeczną młodzieży w obszarze organizacji pozarządowych - od roku 2001 powstało ponad 20 organizacji, które zadeklarowały, że główną lub jedną z głównych grup adresatów działań jest młodzież (badanie własne, 2015¹⁹). Tendencja ta jest charakterystyczna dla całego trzeciego sektora w kraju, gdzie w latach 2005-2012 16 tys nowych organizacji. ²⁰Obok organizacji zarejestrowanych w KRS na terenie województwa świętokrzyskiego aktywnie działają zarejestrowane lub nie rejestrowane oddziały organizacji ogólnopolskich, które działają na rzecz młodzieży i angażują osoby młode – np. Związek Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszenie Siemacha, Stowarzyszenie Wiosna, Związek Młodzieży Wiejskiej, Forum Młodych Lewiatan, AIESEC, Studenckie Forum BCC.

Do grupy organizacji młodzieżowych należy zaliczyć także te o charakterze politycznym, m.in.:

¹⁹ Badanie internetowe pn. "Potrzeby organizacji pracujących z młodzieżą" przeprowadzone przez Rzecznik Młodzieży przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w czerwcu 2015. W badaniu udział wzięło 25 organizacji.

²⁰ GUS, 2013

Forum Młodych Ludowców i Młodzi Demokraci.

Zdecydowana większość z organizacji działa na terenie miasta Kielce.

Świętokrzyska młodzież jest także aktywna w klubach sportowych oraz **Młodzieżowych Drużynach Pożarniczych** (MDP) działających przy Ochotniczych Strażach Pożarnych. W roku 2015 działało 288 MDP, w których aktywnych było 3017 młodych osób. Z tego 2096 stanowili chłopcy a 921 dziewczęta²¹.

W województwie przypada **0,27 klubów sportowych na 1 tys mieszkańców**, średnia krajowa to 0,36. Na 1 tys osób w wieku do 18r.ż. 66 trenuje w klubach sportowych, średnia krajowa to 87 os, a w woj. podkarpackim to nawet ponad 116 osób. Zjawiskiem obecnym w całym kraju jak i w naszym województwie jest fakt częstszego przynależenia chłopców do 18r.ż. Do klubów niż dziewcząt- tylko 28% młodych mieszkanki świętokrzyskiego przynależy do klubów sportowych. Warto nadmienić, że świętokrzyskie ma jedną z najlepszych baz sportowych w Polsce, liczonych w ilości krytych pływalni, hal sportowych i sal gimnastycznych w przeliczeniu na 10 tys mieszkańców.²² Jednocześnie w 2015 roku po raz kolejny region był na ostatnim miejscu w Polsce w klasyfikacji województw, jeśli chodzi o sport młodzieżowy.²³

Specyfika działania OSP i klubów sportowych sprawia, że rzadkością są podejmowane przez nie celowo inicjatywy z zakresu edukacji i aktywizacji społecznej czy obywatelskiej, jednak edukacja ta odbywa się naturalnie wraz z podejmowanymi przez młodzież aktywnościami i przejmowanymi odpowiedzialnościami.

Oferta pozostałych organizacji jest bardzo różnorodna, da się jednak zauważyć przeważające zainteresowanie obszarem kultury – młodzież angażowana jest w organizację warsztatów, spektakli, festiwali, koncertów. Niewiele organizacji prowadzi działania o charakterze czysto edukacyjnym, jak np. szkolenia z zakresu edukacji obywatelskiej.

Organizacją młodzieżową z najdłuższymi tradycjami jest Związek Harcerstwa Polskiego, który na rok 2015 miał 3839 członków i 14 aktywnych hufców²⁴.

Organizacją zajmującą się promocją wolontariatu jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Kielcach, od 10 lat aktywnie promując zaangażowanie społeczne wśród młodzieży zarówno na szczeblu miasta Kielce (np. poprzez współorganizację wolontariatu podczas wydarzeń miejskich jak Święto Kielc) jak i międzynarodowo, będąc przed długi czas jedyną akredytowaną do udziału w programie Wolontariat Europejski organizacją w regionie.

Młodzież ma ograniczoną możliwość udziału w formach edukacji pozaformalnej i aktywności społecznej i obywatelskiej – organizacje i inicjatywy mają mały zasięg, są incydentalne, docierają do niewielkiej ilości młodych ludzi, ponadto obserwujemy silną ich kumulację w Kielcach. Brakuje systematyczności i konsekwencji w działaniu.

²¹ Źródło: Zarząd Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Świętokrzyskiego

²² Kultura Fizyczna w Polsce, GUS, Warszawa- Rzeszów 2015

²³ Wyniki Współzawodnictwa Sportowego Dzieci i Młodzieży za 2015 rok, Zespół Sportu Młodzieżowego Instytutu Sportu, komunikat nr 26/2015

²⁴ Chorągiew Kielecka ZHP, dane własne

W 2014 r. powstała **Świętokrzyska Sieć Aktywności Młodzieżowej SYNERGIA**, której celem jest wsparcie rozwoju organizacji młodzieżowych i pracujących z młodzieżą oraz promowanie aktywności młodzieżowej. Jest to druga regionalna sieć o charakterze młodzieżowym w Polsce – pierwsza powstała w województwie warmińsko-mazurskim (Sieć Organizacji Młodzieżowych Warmii i Mazur ATOMY). Sieć SYNERGIA jest formacją niezarejestrowaną w KRS. Jako młoda sieć wymaga wsparcia w umacnianiu swojej pozycji i relacji wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Organizacje młodzieżowe i pracujące z młodzieżą są w słabej kondycji finansowej. Z badania prowadzonego w czerwcu 2015 r. na grupie 25 organizacji wynika, że **największym problemem organizacji jest brak stabilizacji finansowej uniemożliwiającej zatrudnienie na stałe osób bezpośrednio pracujących z młodzieżą** (84,6% wskazań). Organizacje zgłosiły także potrzebę stworzenia regionalnego programu finansującego projekty wspierające aktywność społeczną młodzieży zgłaszane przez organizacje (76,9% wskazań) oraz regionalnego programu finansującego inicjatywy młodzieżowych grup nieformalnych (73,1% wskazań).

Wielką potrzebą organizacji jest także możliwość rozwoju swoich kompetencji – np. w formie regionalnej akademii animatora młodzieżowego (65,4%), wizyt studyjnych do organizacji spoza regionu (50%) a także utworzenie bazy wiedzy zarówno dla pracowników młodzieżowych jak i młodzieży np. w formie strony www (57,7%) (badania własne, 2015²⁵).

Organizacje borykają się z problemami finansowymi uniemożliwiającymi im skalowanie swoich działań i prowadzenie działalności stałej. Potrzebują wsparcia merytorycznego i możliwości rozwoju swoich kompetencji.

2. Kluby młodzieżowe i świetlice.

Analizując system wsparcia dla aktywności młodzieżowej nie sposób nie wspomnieć o sieci klubów młodzieżowych i świetlic.

Na terenie województwa funkcjonuje 18 Osiedlowych Klubów Młodzieżowych Wolna Strefa i Młoda Strefa, prowadzonych przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” obejmując swym zasięgiem powiaty: kielecki, pińczowski, chmielnicki i buski. Wg danych Stowarzyszenia z klubów korzysta ok. 670 osób w wieku 7 – 19, z czego szacuje się że ok 450 to osoby w wieku 13-19 lat („Nadzieja Rodzinie”, 12.2015).

Sieć świetlic środowiskowych w regionie obejmuje 261 świetlic, z tego 55 działa jako placówki wsparcia dziennego, czyli pracuje z dziećmi i młodzieżą do 15r.ż. ²⁶

Czasami miejscem spotykania się młodzieży i ich angażowania w działania o charakterze społecznym są ośrodki kultury i biblioteki. Niestety nie dysponujemy wiedzą w ilu placówkach prowadzi się działania wspierające aktywność społeczną młodzieży.

²⁵ Badanie pn. „Potrzeby organizacji pracujących z młodzieżą” przeprowadzone przez Rzecznik Młodzieży przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego w czerwcu 2015. W badaniu online udział wzięło 25 organizacji.

²⁶ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2015

W regionie działa także 81 klubów 4H należących do międzynarodowej sieci klubów 4H, skupiają ok. 4 000 młodych osób, głównie z terenów wiejskich i małych miast.²⁷

3. Informacja młodzieżowa.

Udział młodzieży w aktywnościach społecznych i obywatelskich blokuje także brak informacji młodzieżowej, czyli informacji o regionalnych, krajowych i międzynarodowych szkoleniach, konferencjach i innych wydarzeniach skierowanych do młodych mieszkańców Europy. Informacja młodzieżowa jest fundamentem rozwoju polityki młodzieżowej w krajach europejskich, wspierana przez sieć EURODESK. W Naszym regionie punkt EURODESKU prowadzi Stowarzyszenie Edukacja przez Internet w Kielcach. Działania te są jednak ograniczone, gdyż za działaniem punktu nie idą środki finansowe.

Istnieje rozbudowana sieć Młodzieżowych Centrów Kariery (Busko-Zdrój, Jędrzejów, Kielce, Mniów, Ostrowiec Świętokrzyski, Pińczów, Starachowice, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Staszów), Punkty Pośrednictwa Pracy (Jędrzejów, Kazimierza Wielka, Włoszczowa), Mobilne Centrum Informacji Zawodowej, Ośrodki Szkolenia Zawodowego (Opatów i Chęciny) oraz Młodzieżowe Biuro Pracy w Kielcach. Placówki te są prowadzone przez Świętokrzyską Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy. Jej odbiorcami są młodzi ludzie w wieku 15-25²⁸. Placówki ściśle ze sobą współpracują oferując kompleksowe wsparcie dla młodych osób- od doradztwa zawodowego, poprzez kursy, szkolenia, wsparcie psychologiczne jak i organizację staży i pośrednictwo pracy. Celem placówek jest podniesienie szans młodego człowieka na zależenie pracy. Jak zauważono wcześniej nie są one jednak centrami informacji młodzieżowej.

W roku 2015 z ich działań skorzystało 29026 młodych osób, z czego 16340 skorzystało z doradztwa zawodowego a 7325 osób z pośrednictwa pracy²⁹

4. Pracownicy młodzieży.

Aby mądrze wspierać młodzież konieczne jest odpowiednie przygotowanie do tego zadania dorosłych osób. W regionie jest niewystarczająca ilość osób pracujących z młodzieżą metodami aktywnymi, włączających ich w działania społeczne i obywatelskie. Konieczne jest zwiększenie dostępności do szkoleń ułatwiających osobom pracującym lub chętnym rozpocząć pracę w ten sposób z młodzieżą (zwanym pracownikami młodzieżowymi – *youth workers*) nabycie koniecznych umiejętności.

Z doświadczeń krajów, w których praca z młodzieżą jest dobrze rozwinięta oraz w rekomendacjach Unii Europejskiej wynika, że **rola pracownika młodzieżowego- lokalnego animatora, jest kluczowa dla sukcesu pracy z młodzieżą**, gdyż to dorosły animator ma umiejętności wspierania

²⁷ www.sodr.pl Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach

²⁸ www.swietokrzyska.ohp.pl

²⁹ Świętokrzyska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy, dane własne, 2015r.

i motywowania młodzieży, dysponuje niezbędnymi informacjami oraz umiejętnościami. Od ich ilości oraz jakości ich pracy w olbrzymiej mierze zależy ilość i jakość prowadzonych inicjatyw z młodzieżą. W regionie praca z młodzieżą, służąca wzmocnieniu aktywności społecznej i obywatelskiej młodzieży i wzrostowi ich zaangażowania w sprawy lokalne czy regionalne, jest wciąż zbyt mało rozpoznawalna i doceniana. Animatorzy w organizacjach pozarządowych są zatrudniani zazwyczaj na czas realizacji konkretnego projektu, co determinuje brak stałości i systematyczności tej pracy. Problemem także jest bardzo mała ilość kursów czy szkoleń podnoszących kompetencje z zakresu pracy z młodzieżą- na szczeblu krajowym szkolenia takie prowadzi m.in. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, bardzo rzadko są organizowane w regionie.

5. Młodzieżowe rady gmin.

W roku 2015 (stan na maj 2015) na terenie naszego województwa na 102 gminy działało 13 Młodzieżowych Rad Gmin i jedna – kielecka – była w trakcie tworzenia.

Istniejące rady młodzieżowe: Bałtów, Bejsce, Chmielnik, Kluczewsko, Końskie, Kunów, Obrazów, Sadowie, Sędziszów, Starachowice, Suchedniów, Skarżysko-Kamienna, Wąchock. Część rad ze sobą współpracuje. Regionalnie nie istnieje system wspierający ich działalność czy sieciowanie.

Raz w roku od 8 lat odbywa się jednodniowy Sejmik Młodzieży Województwa Świętokrzyskiego organizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Sejmik nie ma charakteru doradczego ani konsultacyjnego dla Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego a bardziej charakter edukacyjny dla uczestniczącej młodzieży. Jego cele i treści jak i uczestnicy zmieniają się co roku.

6. Doradca Marszałka ds. Młodzieży oraz Rzecznik Młodzieży przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego.

W marcu 2014 r. decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego przy Urzędzie Marszałkowskim powołano Rzecznika Młodzieży, którego zadania polegają głównie na pośredniczeniu pomiędzy środowiskiem młodzieży (organizacjami młodzieżowymi i pracującymi z młodzieżą, grupami nieformalnymi, radami młodzieży) a Urzędem Marszałkowskim, promocji pozytywnych przykładów aktywności młodzieży w regionie oraz przykładów pozytywnej pracy różnych instytucji na rzecz młodzieży oraz wspieraniu środowiska młodzieżowego merytorycznie. Celem Rzecznika na pierwszym etapie działania jest zainicjowanie tworzenia systemowych rozwiązań na poziomie regionu służących zwiększeniu aktywności społecznej młodzieży.

W kwietniu 2015 Marszałek Województwa powołał swojego doradcę, który jest ekspertem z obszaru pracy z młodzieżą i aktywności społecznej młodzieży (zwyczajowo przyjęta nazwa 'doradca marszałka ds. młodzieży'), dzięki czemu wzrosła rozpoznawalność tematu aktywności społecznej młodzieży oraz możliwość uwzględniania potrzeb i problemów młodzieży w kreowaniu regionalnej polityki społecznej.

Na dzień pisania *Programu* obydwie funkcje pełni ta sama osoba.

7. Promocja aktywności społecznej młodzieży.

W województwie od 2013 r. rok rocznie przez Fundację Aktywizacji i Rozwoju Młodzieży FARMa we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego organizowany jest konkurs „**Nowa Przestrzeń. Najlepsza inicjatywa dla młodzieży województwa świętokrzyskiego**”. Celem konkursu jest wyłonienie inicjatywy skierowanej do młodzieży woj. świętokrzyskiego, która w najlepszy sposób zachęciła młodzież do aktywności społecznej. Co roku do konkursu zgłasza się między 10 a 13 inicjatyw prowadzonych przez organizacje, instytucje kultury ale także jednostki samorządu terytorialnego, co dowodzi, że praca z młodymi ludźmi metodami aktywizującymi cieszy się zainteresowaniem różnych środowisk.

W konkursie leży duży potencjał i na tej bazie można budować dalsze elementy wsparcia dla aktywności społecznej, np. poprzez wyławianie najlepszych animatorów lokalnych, liderów i sieciowanie.

Aktywność młodzieżowa nie jest często obecna w mediach, głównie przez fakt, iż nie ma wielu inicjatyw młodzieżowych w regionie. Należy podkreślić jednak olbrzymią rolę mediów regionalnych w promocji istniejących inicjatyw, do których dziennikarze podchodzą bardzo przychylnie.

8. Uznawalność i nagradzanie aktywności społecznej młodzieży w szkołach.

Ważnym czynnikiem wspierającym aktywność społeczną młodzieży poza szkołą jest premiowanie ich zaangażowania i działań społecznych w ramach edukacji formalnej. Docenianie tych działań zależy jednak indywidualnie od nauczyciela. Aktywność taka może wpłynąć pozytywnie na ocenę z zachowania lub jeśli wiąże się z jakimś przedmiotem. Kwestią indywidualną każdego nauczyciela jest sposób premiowania takiej działalności. Możliwość wyróżnienia ucznia za tego typu aktywność dają tzw. dodatkowe punkty na egzaminie gimnazjalnym. Dodatkowo polem, gdzie w ramach edukacji szkolnej dochodzi do promocji aktywności społecznej i współpracy z organizacjami pozarządowymi są tzw. projekty edukacyjne, obowiązkowe w gimnazjum. Z doświadczenia Regionalnego Centrum Wolontariatu, które stara się monitorować przenikanie się metod edukacji formalnej i pozaformalnej w szkołach, wynika jednak, że brak jednolitych zasad dotyczących przyznawania punktów jak i standardów dotyczących włączania i delegowania odpowiedzialności młodzieży w trakcie realizacji projektów edukacyjnych sprawia, że nie system nie wpłyną na wzrost aktywności społecznej.

W przypadku ubiegania się o stypendium naukowe na uczelniach wyższych, w tym świętokrzyskich, nie jest brana pod uwagę aktywność społeczna. Kryteria przy przyznawaniu stypendiów rektora dla najlepszych studentów to: wysoka średnia ocen, osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe, co jest regulowane ustawą z dn. 27.07.2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, art 181.

9. Finansowe i merytoryczne wsparcie dla inicjatyw społecznych młodzieży.

Inicjatywy społeczne prowadzone przez młodych ludzi przy wsparciu dorosłych to bardzo dobra metoda wchodząca w zakres edukacji nieformalnej, która umożliwia młodzieży po pierwsze szybkie nabycie wielu nowych kompetencji, w tym wielu kompetencji kluczowych, po drugie daje im poczucie przynależności do danej społeczności, buduje więzi i relacje, po trzecie ożywia i rozwija daną społeczność lokalną. Dostrzegając wartość jaką niosą za sobą inicjatywy młodzieżowe Komisja Europejska w dwóch programach: Młodzież oraz Młodzież w Działaniu (lata 2000-2006, 2017-2013) dawała nieformalnym grupom młodzieżowym możliwość pozyskania środków na swoje lokalne projekty. W programie ERASMUS + (kontynuacja poprzednich) wycofano się ze wspierania krajowych działań na rzecz rozwoju współpracy międzynarodowej. Zapowiadany od kilku lat Program Aktywności Społecznej Młodzieży tworzony przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, gdzie zakładano finansowanie inicjatyw młodzieżowych, także nie został wdrożony. W momencie pisania niniejszego regionalnego Programu trwały prace nad rządowym Programem Młodzież Solidarna w działaniu, nie został jednak jeszcze wdrożony (czerwiec 2016).

Programem ogólnokrajowym, który jest skierowany do młodzieży jest Bank Ambitnej Młodzieży finansowany i organizowany przez Bank Zachodni WBK. W roku 2015 przyznano 131 dotacji spośród 700 wniosków jakie wpłynęły³⁰. Drugim programem w skali krajowej jest Równać Szanse prowadzony przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży. Program ma dwie edycje- krajową i regionalną, w krajowej w 2015r przyznano 28 dotacji, w regionalnej 111 projektów, z tego 5 z województwa świętokrzyskiego (czwarte miejsce od końca w rankingu województw)³¹. Charakterystyczną cechą obydwu programów jest duża konkurencja, w przypadku Równać Szanse koordynatorem projektu musi być osoba dorosła, a więc są to projekty nie młodzieżowe a realizowane dla i przy współudziale młodzieży.

W ten sposób od 2014r. W Polsce powstała luka we wspieraniu inicjatyw nieformalnych grup młodych ludzi.

Młodzież w licznych konsultacjach i rozmowach podkreśla konieczność rozwiązania problemu braku funduszy na realizację własnych inicjatyw. Ten problem starają się rozwiązać organizacje pozarządowe: w warmińsko-mazurskim Sieć Organizacji Młodzieżowych Warmii i Mazur ATOMY umieściła zbudowanie systemu prostego systemu wsparcia dla inicjatyw młodzieżowych jako jeden z kluczowych celów w ramach tworzonej regionalnej polityki młodzieżowej³² Świętokrzyskie organizacje wyraziły także dużą potrzebę tej formy wsparcia aktywności społecznej młodzieży w naszym regionie (68% uczestników badania, najwięcej wskazań) a także program merytoryczny rozwijający kompetencje młodych liderów (44%, druga najpopularniejsza odpowiedź).³³

Program grantowy dla młodzieży winien być merytorycznie przystosowany do możliwości i oczekiwań młodych ludzi. W najlepszym przypadku powinien być ogłoszony na lokalnym-gminnym lub regionalnym poziomie, co znacznie zminimalizuje konkurencję i da poczucie bezpieczeństwa wnioskodawcom. W latach 2011-2014 Fundacja Aktywizacji i Rozwoju Młodzieży FARMA stworzyła Program Grantowy dla Młodzieży „Mania Działania” (www.maniadzialania.pl), który w oparciu o środki z samorządów oraz sponsorów dawał wsparcie nieformalnym grupom

³⁰ [Www.fundacja.bzwbk.pl](http://www.fundacja.bzwbk.pl)

³¹ [Www.rownacszanse.pl](http://www.rownacszanse.pl)

³² Kierunki polityki młodzieżowej, ATOMY, Grudzień 2012

³³ Badanie własne „Potrzeby organizacji” 2015

młodzieżowym, w wieku 15-20 lat. W pierwszej edycji w programie uczestniczyły 4 grupy, w trzeciej- 13. Program jest przetestowany i przygotowany do wdrożenia na większą skalę.

Regionalne Centrum Wolontariatu w Kielcach od lat prowadzi szkolenia dla liderów. Działalność ta rozpoczęła się w 2008 roku projektem „Uniwersytet Młodych Liderów”. Obecnie pod tym szyldem prowadzone są kilka razy w roku szkolenia otwarte dla młodzieży, na które składa się intensywny trening oparty o rozwój samoświadomości (w tym celów i wizji) i rozwoju kompetencji ([m.in.](#) praca w grupie, delegowanie zadań, negocjacje) oraz danie przestrzeni do własnej aktywności. W rezultacie szkolenia, uczestnicy sami organizują akcje społeczne, biorą udział w projektach międzynarodowych i pozyskują środki na działania.

10. Współpraca międzynarodowa młodzieży.

Zaledwie kilka ze świętokrzyskich organizacji pozarządowych miało w ostatnich 3 latach doświadczenie w realizacji programów międzynarodowych tj. międzynarodowych wymian młodzieży, projektów Wolontariatu Europejskiego (EVS European Voluntary Service) lub staży i wizyt studyjnych.

Największe doświadczenie w realizacji projektów międzynarodowych ma Regionalne Centrum Wolontariatu w Kielcach. W roku 2015 wysłali na projekty zagraniczne ponad 100 osób do 12 krajów Europy na międzynarodowe szkolenia i wymiany młodzieży. Skala jest zdecydowanie za mała jak na nasz region- należałoby wesprzeć inne organizacje, by i one uczestniczyły we współpracy międzynarodowej, jak również wesprzeć Centrum Wolontariatu w zwiększeniu ilości uczestników prowadzonych przez CW międzynarodowych działań. Około połowy osób wysyłanych za granicę przez Centrum Wolontariatu to osoby spoza regionu świętokrzyskiego, pomimo iż w procesie rekrutacji pierwszeństwo mają osoby z województwa, jest to spowodowane małą ilością chętnych.

Systematyczną współpracę międzynarodową młodzieży prowadzi także m.in. AIESEC oraz kluby 4H.

11. Przedsiębiorczość młodzieży.

Jeśli rozumieć przedsiębiorczość jako pewną postawę życiową czy też zespół cech osoby, to bardzo cienka granica dzieli osoby przedsiębiorcze w sektorze społecznym od osób przedsiębiorczych w biznesie. Na przedsiębiorczość rozumianą szeroko składają się takie cechy jak: dojrzałość w kierowaniu swoją osobą, czyli zdolność do samoorganizacji, wiara we własne siły, sprowadzająca się do umiejętności przeforsowania własnych pomysłów oraz podtrzymywania uczucia entuzjazmu zawodowego, orientacja na działanie widziana jako zdolność do realizacji i dostosowania do potrzeb wypracowanych projektów i zdolność oceny ryzyka, a także podejmowania go.³⁴

³⁴ Por. W. G. Nickels, 2000, Zrozumieć biznes, Wyd. Dom Wydawniczy „Rytm”, Warszawa

W regionie istnieje kilka ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, które zajmują się szeroką promocją i inkubacją przedsiębiorczości. Mają na celu udzielanie wsparcia małym firmom, odpowiadają za promocję i inkubację innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych, a także aktywizację przedsiębiorczości akademickiej i nawiązywanie współpracy naukowo – biznesowej. W tej grupie instytucji są m.in.: Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Świętokrzyskie Centrum Transferu Innowacji i Technologii czy Kielecki Park Technologiczny. Mimo tego, w raporcie pt. „Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce” z 2012 roku, nasz region zajął 14 miejsce (na 16 możliwych) pod kątem rozkładu ośrodków innowacji i przedsiębiorczości.

W 2014 roku przeprowadzono badania dotyczące przedsiębiorczości wśród studentów kieleckich uczelni wyższych. Autorem badania jest Studenckie Koło Naukowe ZIPPER działające na Politechnice Świętokrzyskiej, a jego wyniki jednoznacznie pokazują, że zdaniem młodych ludzi w województwie świętokrzyskim jest za mało programów i działań, które rozwijałyby ich przedsiębiorczość. Jedynie 16,9% ankietowanych uważa, że ich program studiów zawiera przedmioty, które pozwalają rozwijać ich przedsiębiorczość. Odmiennego zdania było 46,21% badanych.

Z kolei, według ogólnopolskich badań przeprowadzonych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości na temat przedsiębiorczości akademickiej 73% ankietowanych pracowników naukowych i 60% studentów zgadza się ze stwierdzeniem, że uczelnia oferuje w swoim programie studiów przedmioty sprzyjające działaniom przedsiębiorczym, jednak znaczny odsetek respondentów nie zauważa oferty uczelni jako sprzyjającej takim działaniom (odpowiednio 10% studentów i 22% kadry naukowej).

Tak wyrażona opinia badanych w obu przypadkach świadczy, więc o konieczności podjęcia jeszcze większej ilości inicjatyw, których celem będzie szerzenie postaw przedsiębiorczych wśród ludzi młodych, w tym osób w wieku ponadgimnazjalnym.

WIZJA – AKTYWNY MŁODY CZŁOWIEK W AKTYWNYM OTOCZENIU

Wizja wyznacza kierunek działań i obrazuje cele *Programu*.

Realizacja *Programu* ma z jednej strony wpłynąć na zmiany postaw młodych ludzi w regionie świętokrzyskim jak i zmienić ich otoczenie. Przyświeca nam idea, że kluczem do sukcesu w pracy z młodzieżą jest wspieranie ich w rozwoju i tworzenie warunków dla ich kreatywności, samodzielności i brania odpowiedzialności.

Młody człowiek mieszkający w regionie świętokrzyskim jest aktywny społecznie i czuje się odpowiedzialny za swoje otoczenie. Ma odwagę wychodzić z inicjatywą i angażować się w sprawy lokalne, jednocześnie jest ciekawy świata i chętnie korzysta z edukacyjnych i rozwojowych programów krajowych i międzynarodowych.

Młody człowiek ma szacunek do innych ludzi i potrafi podejść z empatią do otaczających go spraw. Potrafi bardziej świadomie i samodzielnie podejmować decyzje dotyczące jego ścieżki edukacyjnej, zawodowej i życiowej. Ponieważ mocno identyfikuje się ze swoim środowiskiem i zna jego ograniczenia i potencjał, umie podjąć najlepszą dla siebie decyzję dotyczącą stylu życia i miejsca zamieszkania.

Otoczenie młodego człowieka wspiera go w aktywności społecznej z poszanowaniem jego potrzeb i opinii. Aktywne postawy społeczne młodych ludzi są nagradzane i promowane. W regionie istnieje klimat sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości młodych ludzi.

CELE PROGRAMU

Celem *Programu* jest zwiększenie społecznego zaangażowania młodzieży w województwie świętokrzyskim oraz podniesienie ich kompetencji społecznych, obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości.

Cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie potencjału organizacji młodzieżowych i pracujących z młodzieżą oraz zwiększenie dostępu do informacji młodzieżowej, tak aby większa ilość młodych mieszkańców świętokrzyskiego mogła skorzystać z oferty działań lokalnych, krajowych i międzynarodowych prowadzonych przez organizacje.
2. Podniesienie kompetencji liderów młodzieżowych oraz zapewnienie mechanizmu wsparcia merytorycznego i finansowego działań grup młodzieżowych, przez co zwiększy się ilość realizowanych przez młodzież inicjatyw społecznych w regionie i nastąpi promocja aktywnych postaw społecznych i przedsiębiorczych.
3. Podniesienie jakości i rozpoznawalności pracy z młodzieżą, przez co młodzi ludzie doświadczą profesjonalnego wsparcia w rozwoju swoich kompetencji społecznych i obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości.

Osiągnięcie celów umożliwi stworzenie fundamentów regionalnego systemu wsparcia dla aktywności społecznej młodzieży w naszym województwie. Do realizacji celów stosowane będą metody edukacji pozaformalnej.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1: ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE I PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ.

Wzmocnienie potencjału organizacji młodzieżowych i pracujących z młodzieżą oraz zwiększenie dostępu do informacji młodzieżowej, tak aby większa ilość młodych mieszkańców świętokrzyskiego mogła skorzystać z oferty działań lokalnych, krajowych i międzynarodowych prowadzonych przez organizacje.

Działania:

1. Utworzenie regionalnego programu grantowego dla organizacji pozarządowych finansującego projekty wspierające aktywność społeczną i obywatelską młodzieży.

Włączenie organizacji pozarządowych pracujących z młodzieżą w realizację celów *Programu Wspierania Aktywności Społecznej Młodzieży Województwa Świętokrzyskiego na lata 2016-2020* umożliwi organizacja konkursu ofert na zlecone zadania publiczne z zakresu edukacji społecznej i obywatelskiej młodzieży. Program finansowany ze środków Województwa Świętokrzyskiego, ogłoszony na podstawie ustawy o organizacjach pozarządowych i wolontariacie.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego.

2. Utworzenie sieci punktów informacji młodzieżowej, w których młodzi ludzie oraz osoby pracujące z młodzieżą uzyskają informacje na temat krajowej i międzynarodowej oferty szkoleń, seminariów, wymian międzynarodowych, czyli działań w wyniku których podniosą się ich kompetencje, wiedza i nawiążą się nowe relacje.

Dostęp do informacji młodzieżowej zapewni sieć punktów informacji młodzieżowej, która może być tworzona na bazie aktywnych organizacji pozarządowych w regionie jak i przy wsparciu istniejących sieci, np. Młodzieżowych Centrów Kariery OHP. Docelowo punkty mają stanowić ośrodki wsparcia aktywności społecznej i obywatelskiej młodzieży w różnych częściach regionu, animując na swym obszarze działania dla młodzieży i wspierać wdrażanie celów *Programu*.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe, urzędy gmin, urzędy miast, starostwa powiatowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

3. Wsparcie dla sieciowania organizacji młodzieżowych oraz promocji ich działań m.in. poprzez organizację corocznego forum/targów organizacji młodzieżowych.

Wydarzenie skierowane do młodzieży, pracowników młodzieżowych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli instytucji publicznych, szkół, uczelni wyższych i wszystkich

zainteresowanych wzmacnianiem aktywności młodzieżowej. Dopasowany treścią i formą do grupy docelowej. Umożliwiający podniesienie kompetencji uczestników, nawiązywanie nowych kontaktów, dający możliwość promocji własnych działań.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, jednostki podległe, organizacje pozarządowe.

4. Wizyty studyjne do innych organizacji w kraju i za granicą zajmujących się pracą z młodzieżą.

Wizyty służące nawiązaniu nowych kontaktów między organizacjami, inspirowaniu i wzajemnemu uczeniu się, umożliwiające w przyszłości wspólną realizację projektów i powielanie sprawdzonych rozwiązań (dobrych praktyk). Dedykowane w całości organizacjom pozarządowym lub w wariancie dołączenia przedstawicieli organizacji pozarządowych do delegacji regionalnej, przygotowywanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego i jednostki mu podległe.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego i jednostki podległe

5. Rozwój międzynarodowej współpracy młodzieży, w tym szczególnie rozwój Wolontariatu Europejskiego i międzynarodowych wymian młodzieży.

Działania mające na celu podniesienie umiejętności organizacji, które posiadają małe lub jeszcze nie posiadają doświadczenia we współpracy międzynarodowej (np. zachęcanie do udziału w krajowych i międzynarodowych szkoleniach w ramach programu ERASMUS+, dzielenie się wiedzą i umiejętnościami przez organizacje bardziej doświadczone).

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe

CEL SZCZEGÓŁOWY 2: LIDERZY MŁODZIEŻOWI.

Podniesienie kompetencji liderów młodzieżowych oraz zapewnienie mechanizmu wsparcia merytorycznego i finansowego działań grup młodzieżowych, przez co zwiększy się ilość realizowanych przez młodzież inicjatyw społecznych w regionie i nastąpi promocja aktywnych postaw społecznych i przedsiębiorczych.

Działania:

1. Utworzenie regionalnego programu szkoleniowego i sieciującego młodych liderów społecznych.

Coroczny kurs szkoleniowy dostosowany do potrzeb młodzieży, wzmacniający

ich kompetencje społeczne i obywatelskie, przygotowujący ich do skutecznego działania w swoich grupach i społecznościach. Kurs realizowany przez organizację pozarządową (lub kilka organizacji w partnerstwie) doświadczoną w prowadzeniu działań edukacyjnych z tego zakresu, metodami edukacji pozaformalnej. Skierowany do młodzieży z całego regionu.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe

2. Uruchomienie programu finansującego inicjatywy młodzieżowe grup nieformalnych.

Program dostosowany formą i treścią a także metodami pracy do potrzeb młodych osób. Dostępny dla grup nieformalnych i umożliwiających im samodzielne działanie lub działanie przy organizacji wspierającej. Program finansujący projekty młodzieży nakierowane na rozwój kompetencji społecznych i obywatelskich oraz promocję przedsiębiorczości, oddający młodzieży inicjatywę i pozwalający im na wzięcie odpowiedzialności za działania przy wsparciu osób dorosłych (np. mentora, coacha).

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe

3. Utworzenie programu wspierającego rozwój postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.

Organizacja cyklicznych wydarzeń (minimalnie raz w roku), podczas których młodzież będzie miała okazję spotkać się z doświadczonymi przedsiębiorcami z naszego regionu, podnieść kompetencje potrzebne do realizacji projektów o charakterze społecznym i biznesowym, nawiązać nowe relacje i kontakty. Program realizowany we współpracy z innymi organizacjami, przedsiębiorcami, przedsiębiorstwami oraz placówkami edukacyjnymi. Program skierowany do młodzieży w wieku ponadgimnazjalnym.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne

4. Regionalny Kongres Młodzieżowych Rad.

Doroczne spotkanie skierowane do wszystkich istniejących młodzieżowych rad oraz tych w trakcie tworzenia, z programem merytorycznym odpowiadającym na potrzeby młodzieżowych radnych, opiekunów młodzieżowych rad oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, w których działają młodzieżowe rady. Wydarzenie ma podnosić kompetencje osób zaangażowanych w działalność młodzieżowych rad, umożliwić sieciowanie i wymianę doświadczeń oraz wzajemne uczenie się. Służyć ma także promocji dialogu młodzieży i władz samorządowych oraz promować najlepsze praktyki z tego obszaru.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, samorzady gmin

5. Sejmik Młodzieży Województwa Świętokrzyskiego.

Wydarzenie skierowane do aktywnej młodzieży z regionu, wsparte warsztatami przygotowującymi młodzieżowych radnych do spotkania, wykorzystujący aktywne metody

edukacyjne jak np. metodę debaty oksfordzkiej. Wydarzenie ma charakter edukacyjny a jego celem jest zainteresowanie młodzieży tematami ważnymi w regionie i włączenie ich w dyskusję, podniesienie umiejętności młodzieży w zakresie argumentacji i wystąpień publicznych, podniesienie wiedzy z zakresu samorządności a także sieciowanie. Rekrutacja do Sejmiku odbędzie się w całym regionie umożliwiając równą reprezentację z każdego powiatu województwa.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

6. Konkurs dla młodych liderów.

Włączenie kategorii młodzieżowej (wiek 13-30) do wojewódzkiego konkursu „Victoria Świętokrzyska”. Konkurs skierowany będzie do młodych wyróżniających się liderów w obszarze aktywności społecznej, obywatelskiej i przedsiębiorczości. Nagrody przyznawane będą corocznie na uroczystej gali, co pozwoli na promocję laureatów i ich aktywnych postaw. Regulamin konkursu uwzględni odpowiednie rozwiązania, aby umożliwić młodzieży wpływ na wybór zwycięzcy Victorii w kategorii młodzieżowej.

Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

CEL SZCZEGÓŁOWY 3: PROFESJONALNA PRACA Z MŁODZIEŻĄ.

Podniesienie jakości i rozpoznawalności pracy z młodzieżą, przez co młodzi ludzie doświadczą profesjonalnego wsparcia w rozwoju swoich kompetencji społecznych i obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości.

Działania:

1. Podniesienie kompetencji osób pracujących z młodzieżą poprzez kursy i szkolenia.

Uruchomienie regionalnego programu szkoleniowego (np. w formie wielomiesięcznego kursu lub cyklu samodzielnych szkoleń) dla osób bezpośrednio pracujących z młodzieżą w obszarze kompetencji społecznych, obywatelskich a także przedsiębiorczości. Opracowanie zakresu kompetencji i standardów pracownika młodzieżowego.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

2. **Utworzenie bazy oraz sieci pracowników młodzieżowych w województwie świętokrzyskim.**

Stworzenie bazy osób pracujących z młodzieżą na podstawie wcześniej opracowanego katalogu cech i umiejętności pracownika młodzieżowego. W bazie znajdą się informacje o doświadczeniu osoby oraz specjalizacji swojej pracy. Baza zostanie umieszczona online i ogólnie dostępna za zainteresowanych.

Sieciowanie umożliwi dołączanie do grupy nowych osób, samodoskonalenie się członków sieci (np. z wykorzystaniem metody mentoringu i tutoringu) oraz promocję pracy z młodzieżą jako profesjonalnej i ważnej aktywności. Nieformalna sieć może być tworzona na bazie istniejącej Sieci Aktywności Młodzieżowej SYNERGIA, która skupia część osób pracujących z młodzieżą w regionie.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe

3. **Organizacja konkursu pt. „Nowa Przestrzeń. Najlepsza inicjatywa dla młodzieży województwa świętokrzyskiego.”**

Konkurs organizowany jest od 2013r. przez Fundację Aktywizacji i Rozwoju Młodzieży w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego, nagradza organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego za ciekawe inicjatywy wzmacniające aktywne postawy społeczne i obywatelskie młodzieży w regionie. W kolejnych edycjach konkursu, wzorem poprzednich, laureatom będą przyznawane nagrody finansowe lub rzeczowe. Działanie dodatkowe to stworzenie strony internetowej konkursu i mapy najlepszych inicjatyw, uzupełnianej co roku po kolejnej edycji. Takie rozwiązanie umożliwi pokazanie ilości i rozłożenie inicjatyw w regionie. Co 4-5 lat organizowane będzie spotkania laureatów konkursu o charakterze sieciująco-szkoleniowym, co dodatkowo podniesie potencjał autorów najlepszych inicjatyw.

Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie: organizacje pozarządowe, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

CEL HORYZONTALNY: WZMOCNIENIE DIALOGU WŁADZ SAMORZĄDOWYCH WSZYSTKICH SZCZEBLI Z MŁODZIEŻĄ I BUDOWANIE PARTNERSKICH RELACJI.

Wszystkie działania realizowane w ramach *Programu* powinny zmierzać do wzmocnienia dialogu władz samorządowych z młodzieżą a także do budowania relacji partnerskich między decydentami a młodzieżą. Jest to niezwykle istotne ze względu na budowanie w młodych ludziach poczucia przynależności do swojej społeczności lokalnej, jak także

poczucia sprawstwa i podmiotowości.

Dlatego rekomenduje się, by każde działanie realizowane w ramach *Programu* umożliwiało młodzieży wyrażanie swojego stanowiska i opinii, szczególnie w sprawach ich dotyczących, a także włączanie młodych ludzi w procesy decyzyjne na równych partnerskich zasadach.

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW PROGRAMU.

Działanie	Zakładane rezultaty i poziom osiągnięcia	Źródło informacji o osiągnięciu wskaźnika
CEL SZCZEGÓŁOWY 1: ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE I PRACUJĄCE Z MŁODZIEŻĄ.		
Utworzenie regionalnego programu grantowego dla organizacji pozarządowych finansującego projekty wspierające aktywność społeczną i obywatelską młodzieży.	Ilość ogłaszanych konkursów rocznie – 1 Ilość środków – min. 50 000 rocznie ilość dofinansowanych projektów- min. 10 rocznie	Raporty z realizacji Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi za lata 2016,2017,2018,2019,2020
Utworzenie sieci punktów informacji młodzieżowej	Ilość utworzonych punktów informacji młodzieżowej – min. 4	Dane organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Wsparcie dla sieciowania organizacji młodzieżowych oraz promocji ich oferty m.in. poprzez organizację corocznych targów/kongresu organizacji młodzieżowych.	Ilość zorganizowanych wydarzeń- min. 1 rocznie Ilość uczestników w wydarzeniu – min. 100 Ilość uczestniczących organizacji i grup nieformalnych w wydarzeniu- min. 20	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego oraz organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Wizyty studyjne do innych organizacji w kraju i za granicą zajmujących się pracą z młodzieżą.	Ilość zorganizowanych wizyt studyjnych rocznie- min. 3 rocznie Ilość uczestniczących członków organizacji pozarządowych- min. 4 rocznie	Dane organizacji pozarządowych, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego oraz jednostek podległych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Rozwój międzynarodowej współpracy młodzieży, w tym szczególnie rozwój Wolontariatu Europejskiego i międzynarodowych wymian młodzieży.	Ilość zrealizowanych projektów międzynarodowej wymiany młodzieży – min. 5 rocznie Ilość zrealizowanych projektów Wolontariatu Europejskiego – min. 5 rocznie Ilość młodych osób z regionu uczestniczących w projektach międzynarodowych wymian młodzieży i wolontariatu – min. 100 rocznie	Dane organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży

CEL SZCZEGÓŁOWY 2: LIDERZY MŁODZIEŻOWI.		
Utworzenie regionalnego programu szkoleniowego i sieciującego młodych liderów społecznych.	Ilość uczestniczącej młodzieży – min. 12 rocznie Ilość zrealizowanych przez uczestników mini-inicjatyw w wyniku udziału w programie- min. 6 rocznie	Dane organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Uruchomienie programu finansującego inicjatywy młodzieżowe grup nieformalnych.	Ilość uczestniczącej młodzieży – min. 40 rocznie Ilość dofinansowanych inicjatyw młodzieży- min. 10 rocznie	Dane organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Utworzenie programu wspierającego rozwój postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.	Ilość uczestniczącej młodzieży- min. 60 rocznie	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego i Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Regionalny Kongres Młodzieżowych Rad.	Ilość uczestniczących młodzieżowych rad- min. 10 rocznie Ilość uczestniczącej młodzieży- min. 50 rocznie	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, dane samorządów gminnych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Sejmik Młodzieży Województwa Świętokrzyskiego.	Ilość uczestniczącej młodzieży: min. 50 osób rocznie	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego
Konkurs dla młodych liderów	Ilość nagrodzonych osób: 1 rocznie	Dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego
CEL SZCZEGÓŁOWY 3: PROFESJONALNA PRACA Z MŁODZIEŻĄ.		
Podniesienie kompetencji osób pracujących z młodzieżą poprzez kursy i szkolenia.	Ilość zorganizowanych kursów i szkoleń: min. 2 rocznie Ilość uczestniczących osób – min. 20 rocznie	Dane organizacji pozarządowych, dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Utworzenie bazy oraz sieci pracowników młodzieżowych w województwie świętokrzyskim.	1 baza online 1 nieformalna sieć	Dane organizacji pozarządowych zweryfikowane przez Rzecznika Młodzieży
Organizacja konkursu pt. „Nowa Przestrzeń. Najlepsza inicjatywa dla młodzieży województwa świętokrzyskiego.”	Ilość zgłoszonych inicjatyw: min. 12 rocznie Ilość nagrodzonych/wyróżnionych inicjatyw: min. 4 rocznie	Dane organizacji pozarządowych, dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego

ZARZĄDZANIE PROGRAMEM.

Przygotowanie i realizacja *Programu* wymaga wyznaczenia Koordynatora Programu, który będzie ściśle współpracował w zakresie programowym i organizacyjnym z Zespołem Programowym oraz pozostałymi podmiotami i strukturami odpowiedzialnymi za realizację i zarządzanie programem.

W skład struktury zarządzania Programem wejdą następujące podmioty:

- Marszałek Województwa Świętokrzyskiego,
- Koordynator Programu,
- Zespół Programowy, składający się z przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego, jednostek podległych wdrażających program, organizacji pozarządowych pracujących z młodzieżą i przedstawicieli młodzieży z województwa,
- Doradca Marszałka ds. Młodzieży/ Rzecznik Młodzieży przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego.

Marszałek Województwa

Marszałek realizuje *Program* za pośrednictwem Koordynatora Programu oraz Zespołu Programowego. Marszałek powołuje zarządzeniem Koordynatora Programu i Zespół Programowy a także regulamin pracy Zespołu, w którym określony jest sposób naboru kandydatur, wyboru członków oraz sposób pracy.

Koordynator Programu

Osoba zatrudniona w departamencie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego właściwego ds. polityki społecznej lub edukacji. Koordynator odpowiada za zarządzanie procesem wdrażania *Programu*, monitoring i raportowanie. We współpracy z Zespołem Programowym przygotowuje roczny raport z realizacji *Programu* i przedstawia go Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego.

Zespół Programowy

Zespół Programowy jest powoływany zarządzeniem Marszałka, po uprzednim zgłoszeniu kandydatur ze strony organizacji pozarządowych pracujących z młodzieżą, młodzieżowych rad gmin, nieformalnych grup młodzieżowych a także ze strony Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego. Procedura wyboru członków oraz regulamin pracy Zespołu są ustalone w taki sposób, by zagwarantować młodzieży możliwość włączenia się i współpracy z pozostałymi członkami na równych partnerskich zasadach.

Celem Zespołu jest realizacja polityki młodzieżowej zapisanej w *Programie*, animowanie i wspieranie podmiotów zaangażowanych w realizację konkretnych przedsięwzięć wynikających z *Programu* a także jego monitoring i ewaluacja.

W skład Zespołu wejdą m.in.:

- doradca Marszałka Województwa Świętokrzyskiego ds. młodzieży, pełniący jednocześnie funkcję Rzecznika Młodzieży,
- przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego właściwych do spraw polityki społecznej i edukacji, zaangażowani w realizację *Programu*- 2 osoby,
- przedstawiciel Świętokrzyskiej Sieci Aktywności Młodzieżowej SYNERGIA- 1 członek prezydium Sieci,
- przedstawiciele organizacji młodzieżowych i pracujących z młodzieżą - 3 osoby,
- przedstawiciele młodzieży (liderzy młodzieżowych grup nieformalnych, członkowie młodzieżowych rad) - 3 osoby,
- przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa- 2 osoby.

Do zadań Zespołu Programowego należy monitorowanie realizacji *Programu*, a także współpraca z głównymi partnerami i podejmowanie decyzji z uwzględnieniem głosu młodzieży. Zespół zbiera dane na temat działań podejmowanych w regionie przez podmioty realizujące politykę młodzieżową i ocenia ich efekty. Wyszukuje i wskazuje możliwe źródła finansowania *Programu*. Odpowiada także za przedstawianie Marszałkowi Województwa propozycji rozwiązań w strategicznych sprawach związanych z realizacją *Programu*. Kluczowymi zadaniami Zespołu

Programowego będą: tworzenie płaszczyzny do dialogu między podmiotami i instytucjami realizującymi działania w ramach *Programu*, inicjowanie nowych rozwiązań, jak również wnioskowanie w sprawach dotyczących zapewnienia organizacyjnych, kadrowych i finansowych możliwości realizacji *Programu*, a także współpraca ze wszystkimi jednostkami i podmiotami istotnymi dla realizacji celów i zadań *Programu*.

Do zadań Zespołu należy wspieranie Koordynatora Programu. Zespół dba o partnerskie włączanie młodzieży w proces podejmowania decyzji, a także promowanie dialogu z młodzieżą w swoich obszarach działania. Organizacja pracy Zespołu Programowego powinna zapewniać młodzieży możliwość wypowiedzenia się oraz udział w dyskusjach i w decyzjach. Przedstawiciele młodzieży pełni będą ponadto funkcję doradczą i opiniotwórczą. Do zadań Zespołu Programowego należy także promocja *Programu* w środowiskach.

W Zespole Programowym mogą uczestniczyć w roli obserwatorów i zaproszonych gości, m.in. przedstawiciele organizacji społecznych, liderzy młodzieżowi, radni młodzieżowych rad, przedstawiciele samorządów studenckich, radni Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, pracownicy Urzędu Marszałkowskiego oraz przedstawiciele zainteresowanych instytucji.

Doradca Marszałka ds. Młodzieży/ Rzecznik Młodzieży

Pełni rolę przewodniczącego Zespołu Programowego. Odpowiedzialny jest za reprezentowanie głosu młodzieży, organizację pracy Zespołu Programowego oraz wspiera proces wdrażania *Programu*. Odpowiada za tworzenie przestrzeni do dialogu między podmiotami realizującymi *Program* oraz podmiotami realizującymi inne działania na rzecz młodzieży w regionie. Koordynuje prowadzenie monitoringu i ewaluacji *Programu*.

Dodatkowo wspiera tworzenie systemu rzecznictwa młodzieżowego w regionie. Wspiera młodzież w kontaktach z Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego, przedstawia Marszałkowi Województwa Świętokrzyskiego problemy i postulaty młodzieży. Powinien mieć stały, bezpośredni kontakt z młodzieżą, dzięki czemu będzie miał rzetelne informacje nt. problemów i oczekiwań młodzieży, z którymi może udać się bezpośrednio do Marszałka.

MONITORING I EWALUACJA.

Monitoring służy ocenie postępów wdrażania *Programu*. Monitorowanie *Programu* jest zadaniem Zespołu Programowego i odbywa się z uwzględnieniem proponowanych w *Programie* wskaźników. Podmioty realizujące konkretne działania w ramach *Programu* są zobowiązane do monitorowania i gromadzenia niezbędnych informacji i przekazywania ich Zespołowi Programowemu.

Dodatkowym narzędziem monitorowania wdrażania *Programu* będą spotkania z udziałem organizacji pracujących z młodzieżą oraz młodzieżą, nie rzadziej niż raz na 12 m-cy. Podczas nich opiniowane będą jakość i efekty działań realizowanych w ramach *Programu*.

Koordynator *Programu* jest odpowiedzialny za gromadzenie informacji, przygotowanie rocznego raportu oraz przekazanie raportu Marszałkowi Województwa Świętokrzyskiego. Raporty są także podstawą do proponowania nowych rozwiązań i wprowadzania zmian w *Programie*.

Na koniec realizacji *Programu* odbędzie się całościowa ewaluacja *Programu* pod kątem jego skuteczności (na ile zaproponowane kierunki działań przyczyniły się do osiągnięcia założonych celów) oraz trafności (na ile założone kierunki działań przyczyniły się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów). Celem ewaluacji *Programu* będzie kompleksowa ocena jego rezultatów.

FINANSOWANIE PROGRAMU

Środki finansowe na realizację *Programu* wspierania aktywności społecznej młodzieży województwa świętokrzyskiego zostaną zabezpieczone w budżecie Województwa Świętokrzyskiego. Niektóre zadania *Programu* będą realizowane w ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. z 2014 r. poz.1118 z późn. zm.) o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, i finansowane zgodnie z zasadami współpracy finansowej z ngo. Przewiduje się także finansowanie zadań *Programu* z innych środków niż budżet województwa, w tym szczególnie

ze środków programów zewnętrznych, w ramach projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe współpracujące z samorządem województwa w zakresie realizacji celów *Programu*.

Źródła finansowania:

- Program ERASMUS +,
- Program Młodzież Solidarna w Działaniu oraz inne programy resortowe,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Program PO Wiedza, Edukacja, Rozwój,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego ,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego w regionie,
- środki sponsorów.

WAŻNE POJĘCIA POJAWIAJĄCE SIĘ W PROGRAMIE.

Organizacja młodzieżowa i organizacja pracująca z młodzieżą

Przez organizację młodzieżową rozumiemy organizację, której zarząd składa się min. w 2/3 z osób w wieku do 30 r.ż. Przez organizację pracującą z młodzieżą rozumiemy taką, której głównym lub jednym z głównych adresatów działań jest młodzież. W centrum zainteresowania pozostają te organizacje, które podejmują systematyczne inicjatywy z zakresu edukacji społecznej i obywatelskiej- czyli działania służące wzrostowi tychże kompetencji wśród młodzieży a także wzrostowi realnego zaangażowania społecznego młodzieży.

Pracownik młodzieżowy

Uwagę na rolę pracowników młodzieżowych zwraca od lat Rada Europy. W dokumencie „Zaktualizowane ramy współpracy europejskiej na rzecz młodzieży 2010-2018” a także „Jakość pracy z młodzieżą. Wspólne ramy dla rozwoju pracy z młodzieżą”³⁵ podkreślana jest rola pracy z młodzieżą jako metody niezwykle ważnej dla rozwoju osobistego młodego człowieka, w tym rozwoju zawodowego oraz dla aktywnego obywatelstwa.

W maju 2015 r. odbyło się posiedzenie Rady Europy na temat Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury³⁶. Jedną z najważniejszych konkluzji spotkania było podjęcie działań podnoszących rozpoznawalność pracy z młodzieżą oraz pracowników młodzieżowych. Przy czym za pracowników młodzieżowych uznaje się osoby zajmujące się pracą z młodzieżą zawodowo i odpłatnie oraz wolontariuszy.

Niestety w Polsce mimo istniejących dyrektyw na poziomie europejskim nie ma po dziś dzień wsparcia dla profesjonalizacji zawodu pracownika młodzieżowego, która wychodziłaby szerzej, poza pracę wychowawcy i socjoterapii powszechnej w systemie opieki społecznej.

Sukcesem było wpisanie dzięki staraniom Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych do Polskiej Klasyfikacji Zawodów rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7.08.2014 zawodu „*animator czasu wolnego młodzieży – pracownik młodzieżowy*”. To pierwszy bardzo ważny krok umożliwiający profesjonalizację a także promocję tego zawodu.

Młodzieżowa rada gminy

Młodzieżowy organ doradczy istnieje w polskim prawie od 1990 roku. O możliwości powoływania Młodzieżowej Rady przez gminy, powiaty i województwa mówi art. 5 b Ustawy o samorządzie gminnym. W Unii Europejskiej Młodzieżowe Rady (ang. Youth Council) są popularnym sposobem konsultacji społecznych oraz aktywizacji młodzieży. Komisja Europejska traktuje tę kwestię bardzo priorytetowo. W ciągu ostatnich lat powstało kilka ważnych dokumentów i opracowań na temat młodzieży w Unii Europejskiej. W Polsce młodzieżowe rady nie są wciąż popularną metodą angażowania młodzieży w procesy decyzyjne, jednak z roku na rok daje się zauważyć rosnąca liczba inicjatyw w tym kierunku.

³⁵ Quality Youth Work. A common framework for the further development of youth work, 2015

³⁶ 3388 posiedzenie Rady Europy

Ponieważ nie ma formalnych standardów regulujących sposób funkcjonowania młodzieżowej rady, każda gmina sama ustala sposób wyboru i pracy rady. W niektórych przypadkach aktywność młodzieżowych rad polega na organizacji akcji charytatywnych, czy rekreacyjnych, w innych dorośli radni pozwalają młodzieży decydować o części budżetu gminy. Tak stało się w Lublinie, gdzie po 10 latach funkcjonowania młodzieżowej rady, radni miejscy zdecydowali o oddaniu do dyspozycji młodych radnych kwotę 150.000,00zł rocznie.

Informacja młodzieżowa

Tylko osoby dobrze poinformowane są w stanie korzystać z istniejących możliwości i w pełni wykorzystywać swój potencjał. Dzięki swobodnemu dostępowi do rzetelnej i obiektywnej informacji młodzi obywatele stają się bardziej aktywni, bardziej mobilni, bardziej świadomi swoich praw i możliwości. Skuteczniej wykorzystują istniejące szanse, w większym stopniu realizują swoje aspiracje, lepiej rozumieją zachodzące przemiany cywilizacyjne. Dokonują bardziej racjonalnych wyborów, podejmują przemyślane decyzje – służące im samym i społecznościom w których żyją. Nowoczesne państwo powinno zapewnić młodemu pokoleniu warunki do wszechstronnego rozwoju. Jednym z nich jest dostęp do informacji i doradztwa we wszystkich dziedzinach interesujących młodych ludzi, mają za zadanie zwiększyć partycypację obywatelską oraz mobilność i rozwój kompetencji młodzieży. Takie systemy w większości krajów europejskich funkcjonują od dawna – pierwsze centrum informacji młodzieżowej powstało prawdopodobnie w Helsinkach w 1952r. Obecnie centra działają niemal w każdym kraju europejskim i korzystają z nich miliony młodych ludzi. W Polsce, choć były takie plany, system informacji młodzieżowej w szerokiej formie preferowanej w innych krajach europejskich nie powstał³⁷.

Bez wsparcia ze strony finansowego ze strony państwa czy administracji samorządowej takie centra prowadzą często organizacje pozarządowe np. Fundacja Sempre a Frente, która utworzyła Centrum Informacji i Rozwoju Młodzieży w Lublinie), w Kielcach elementy takiej działalności prowadzi Regionalne Centrum Wolontariatu (Przystanek Młodych) oraz Stowarzyszenie Edukacja przez Internet (Punkt Eurodesk) lub są finansowane z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, jak np. Młodzieżowe Centrum Informacji i Rozwoju we Wrocławiu.

Charakterystyką informacji młodzieżowej w Polsce są jednak struktury stworzone w celu udzielania informacji nt. Rynku pracy i doradztwa zawodowego- istnieje krajowa sieć punktów działających jako Młodzieżowe Centra Kariery czy Mobilne Centra Informacji Zawodowej prowadzone przez Ochotnicze Hufce Pracy. Doradztwo zawodowe to jednak zbyt mało, centra informacji młodzieżowej na Zachodzie Europy dostarczają nie tylko informacje na temat kariery, ale także zdrowia, sztuki, sportu, kultury, edukacji seksualnej, aktywności społecznej etc.

³⁷ www.eurodesk.pl